

Den här dagen...

Den 28 mars 1783 meddelade Gustaf III en sorglig nyhet till sin kusin Katarina II av Ryssland. Gustafs andra son, döpt Carl Gustaf, hade knappt sju månader gammal gått bort i en febersjukdom. Gustaf och Sofia Magdalena, som upplevt en kortvarig gemensam lycka i samband med sonens födelse, drabbades mycket hårt av förlusten. Brevet till Katarina vittnar samtidigt om den närhet som fanns mellan kusinerna trots att förutsättningarna för förtroenden inte var de bästa. Gustaf och Katarina hade rivaliserande maktintressen, regerade två länder med en fiendskap som sträckte sig långt tillbaka och hade mycket skilda personligheter. Katarina ogillade därtill starkt Gustafs statskupp 1772 och den svenske kungen gjorde allt för att begränsa det ryska inflytandet på svensk politik. Det är därför inte konstigt att brevväxlingen på franska bitvis präglades av misstro från båda håll. Samtidigt växte en ömsesidig sympati fram, det märks tydligt efter deras första möte i Sankt Petersburg 1777. Katarina accepterade också att bli gudmor till Carl Gustaf. När Gustaf skriver till kejsarinnan om förlusten har det bara gått fem dagar sedan det tragiska dödsfallet:

Ni har alltid, min kära Syster, varit så vänlig att dela med stort deltagande mina glädjeämnen och mina sorger att det är en ljuv tröst att utgjuta min smärta i Ert sköte. Jag har nyss gjort en förlust så mycket svårare att bära som jag inte var förberedd på den och emedan det barnet var mig så mycket kärare som det i viss mån tillhörde Er. Hans kraftiga konstitution kom honom att hålla stånd i fjorton dagar mot de våldsamma attacker som sex tänder som han fick på en gång gav honom och som kom honom att duka under efter fjorton dagar, just då jag började hoppas att han skulle tillfriskna [...] Jag hoppas att Himlen bevarar Er från en sorg lika stor som den som jag just känt och jag ber Er att aldrig tvivla på min ömma vänskap.

Den vänskapliga kontakten mellan regenterna tog abrupt slut i samband med att Gustaf inledde sitt krig mot Ryssland 1788. Korrespondensen återupptogs emellertid efter fredsslutet 1790. Med franska revolutionen, samt det öde som hotade det franska kungaparet, hittade kusinerna återigen gemensamma intressen och fiender.

Stora delar av denna korrespondens var under lång tid okänd men kunde lokaliseras i ryska arkiv på slutet på 1990-talet och har översatts och introducerats av Gunnar von Proschwitz. Brevväxlingen är särskilt aktuell i dessa dagar då relationen mellan Sverige och Ryssland återigen står på den politiska dagordningen.

Johannes Heuman, sekreterare i Sällskapet Gustaf III

Källa: Gunnar von Proschwitz (red), *Katarina II & Gustav III, Katarina II och Gustaf III, En återfunnen brevväxling*, Norstedt, Stockholm, 1998

Gustaf III och Katarina II i Fredrikshamn 1783. Målning av Cornelius Höyer. Foto: Erik Cornelius/Nationalmuseum.